

Luonnos 8.5.2024 kuulemistilaisuutta varten. Huom. Luonnos muokataan kuulemistilaisuuden jälkeen ja samalla muutetaan ”ulkoministeriön” ehdotukset ”hallituksen” / ”valtioneuvoston” ehdotuksiksi.

Hallituksen esitys eduskunnalle kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista annetun lain muuttamisesta / Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kehittyviin maihin myönnettävistä tuetuista investointiluotoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muutoksia kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista annettuun lakiin. Lakia esitetään muutettavaksi siten, että kehittyvän maan hallitukselle myönnettävän avustusmuotoisen tuen myöntämisen perusteet määritettäisiin täsmällisemmin laissa. Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten että jatkossa luoton myöntävänä tahona voisi toimia myös muu kuin luottolaitossääntelyn alainen luottolaitos, esimerkiksi valtion erityistehäväyhtiö, valtion virasto tai laitos, kansainvälinen kehitysrahoituslaitos tai muu näihin rinnastuva yksityis- tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi säännöksiä luottojen vientitakuusta. Ulkoministeriön ja muiden viranomaisten valvontavastuita ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ehdotetaan myös täsmennettäväksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että laissa säädettäisiin eräitä muita teknisiä muutoksia.

Laki kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan [1.6.2025].

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	4
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset	13
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	15
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	16
6 Lausuntopalaute	18
7 Säännöskohtaiset perustelut	18
8 Lakia alemman asteinen sääntely	18
9 Voimaantulo	18
10 Toimeenpano ja seuranta	19
11 Suhde muihin esityksiin	19
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	19
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	19
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	19
Laki kehittyviin maihin myönnettävistä tuetuista investointiluotoista	20
Laki kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista	25

PERUSTELUT

1. Asian tausta ja valmistelu

1.1. Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus edistää suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia kehittyvissä maissa sekä lisää suomalaisten yritysten hyödyntämistä kehitysyhteistyössä. Hallitus myös panostaa viennin ja investointien edistämiseen tukien suomalaisten yritysten sijoittumista kasvaville markkinoille. Investointituki kehittyville maille -yhteistyömuoto (Public Sector Investment Facility, ”PIF”) eli PIF-yhteistyömuoto (jäljempänä myös PIF-korkotukiluotto) tarjoaa suomalaisille yrityksille vienninedistämismahdollisuuksia kehittyvissä maissa osana Suomen kehitysyhteistyötä hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. PIF-yhteistyömuodosta on säädetty kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista annetussa laissa (1114/2000), jäljempänä korkotukiluottolaki.

PIF-yhteistyömuodon tehostamiseksi ja hallitusohjelman edistämiseksi on tarpeen tehdä eräitä muutoksia korkotukiluottolakiin. Ensiksikin PIF-yhteistyömuodon toimeenpanossa on ilmennyt haasteita yksityisten investointiluottojen saatavuudessa. Tämän vuoksi olisi tarpeen laajentaa lain säännöksiä PIF-korkotukiluoton myöntävästä tahosta, mikä mahdollistaisi, että jatkossa laajempi joukko toimijoita voisi toimia PIF-korkotukiluottojen myöntäjinä.

Toiseksi korkotukiluottolakia ei ole päivitetty vuoden 2000 jälkeen huolimatta yhteistyömuotoon tehdyistä muutoksista. Esimerkiksi vuonna 2011 ulkoministeriö teki päätöksen lahjaosuuden maksamisesta korkotuen lisäksi, jotta OECD:n vaatima lahja-aste saavutettaisiin korkotason ollessa matalia. Tämä päätös perustui lain 1 §:ään, jonka mukaan luottoihin voi liittyä myös ”muunlaista valtion antamaa tukea”, mutta lahjaosuuden myöntämisestä ei säädetä nykyisessä korkotukiluottolaissa nimenomaisesti PIF-yhteistyömuodon osana. Lahjaosuuden myöntäminen ei käy ilmi myöskään valtion talousarviosta ministeriökohtaisista talousarvioesityksen perusteluista

Korkotukiluottolain käytännön soveltamisessa on ilmennyt lisäksi tulkintahaasteita ja epätarkkuuksia liittyen muun muassa tietojenvaihtoon, viranomaisten toimivaltaan ja vastuisiin viranomaisten välillä.

1.2. Valmistelu

Ulkoministeriö asetti 24.2.2023 (päätös VN 5320/2023-UM-1) työryhmän toimikaudelle 1.3.2023 - 31.12.2024 arvioimaan ja valmistelemaan kehitysyhteistyön yksityisen sektorin yhteistyömuotoja sekä kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia koskevien säädösten mahdollisia muutostarpeita sekä selvittämään mahdollisia muita kehitysyhteistyön lainsäädännön muutostarpeita. Työryhmä on koostunut ulkoministeriön virkamiehistä ja Finnfund Oy:n edustajasta.

Työryhmän tukena on toiminut neljä eri valtionhallinnon tahoja edustavaa alatyöryhmää, jotka ovat selvittäneet ja arvioineet lainsäädännön muutostarpeita. PIF-korkotukiluottoihin liittyviä muutoksia selvittävä ja arvioiva alatyöryhmä kokousti vuoden 2023 aikana 8 kertaa. Alatyöryhmässä oli ulkoministeriön lisäksi edustettuna työ- ja elinkeinoministeriö, Finnvera Oyj, valtiovarainministeriö ja Valtiokonttori. Alatyöryhmä vastasi säädöshankkeen esiselvitysvaiheesta eli tiedon keräämisestä ja muutostarpeiden arvioinnista. Alatyöryhmän työn pohjalta ulkoministeriö aloitti säädöshankkeen perusvalmistelun.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ulkoministeriössä.

Hallituksen esityksen ensimmäisestä luonnoksesta ilman säännöskohtaisia perusteluja järjestettiin kuulemistilaisuus 8.5.2024. Kuulemistilaisuuden jälkeen oli myös mahdollista jättää ulkoministeriölle kirjallisia kommentteja 10.5.2024 asti. Kuulemistilaisuuden tarkoituksena oli osallistaa sidosryhmiä ja huolehtia riittävästä kuulemisesta varhaisessa vaiheessa hallituksen esitysluonnoksen valmistelun aikana. Kuulemistilaisuuden jälkeen hallituksen esitysluonnokseen liitettiin säännöskohtaiset perustelut ja esitystä muokattiin kuulemistilaisuuden perusteella [täydennetään miten].

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla ajalla xx.-xx.xx.2024. Lausuntoa pyydettiin [täydennetään kuinka monelta taholta] ja lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi:ssä, johon myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa lausunto esitysluonnoksesta. Lausuntoja saatiin [xx] kappaletta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa Hankeikkunassa hankenummerolla UM002:00/2024 (VN/177/2024) ja saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=UM002:00/2024>. Ulkoministeriön työryhmän valmisteluasiakirjat esivalmisteluvaiheesta ovat saatavilla Hankeikkunasta hankenummerolla UM004:00/2023 (VN/5320/2023) ja saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=UM004:00/2023>.

[Täydennetään esittelyluvulla.]

2. Nykytila ja sen arviointi

2.1. PIF-yhteistyömuodon nykytila

PIF-yhteistyömuoto on yksi Suomen nykyisistä kehityspoliittisista yhteistyömuodoista. Sillä tuetaan kehittyvien maiden julkisen sektorin investointeja, jotka ovat YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisia ja joissa hyödynnetään suomalaista osaamista ja teknologiaa. PIF-yhteistyömuoto perustuu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevaan järjestelyyn (jäljempänä OECD-vientiluottojärjestely tai vientiluottojärjestely) sekä EU-asetukseen, jolla OECD-vientiluottojärjestely on tuotu suoraan sovellettavaksi unionissa ja sen jäsenvaltioissa (*Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1233/2011, tiettyjen suuntaviivojen soveltamisesta julkisesti tuettuihin vientiluottoihin ja neuvoston päätösten 2001/76/EY ja 2001/77/EY kumoamisesta*, jäljempänä EU-asetus). Kansallisesti PIF-yhteistyömuodosta säädetään korkotukiluottolaissa ja sen nojalla annettussa asetuksessa (1253/2000) sekä Finnvera Oyj:n takuiden osalta laissa valtion vientitakuista (422/2001).

PIF-rahoituksessa on varsinaisesti kyse siitä, että kehittyvä maa (jäljempänä myös kohdema) ostaa investoinnin suomalaisyritykseltä ja ottaa sitä varten Finnvera Oyj:n takaaman lainan luottolaitossääntelyn alaiselta luottolaitokselta (yksityiset luottolaitokset). Suomalaisen yrityksen ja kehittyvän maan hallinnon asiakkaan välillä tehdään kauppasopimus (jäljempänä kauppasopimus). Ulkoministeriön talousarviomomentilta maksetaan lainan korot ja korkojen ollessa alhaisia osa kauppasummasta siten, että OECD:n vaatima 35–50 prosentin lahjaosuus julkisesti tuetulle vientiluotolle täyttyy. Yhteistyömuodon kautta tuetaan siten kehitysyhteistyövaroin investointihankkeen ostohintaa (lahjaosuus) ja hankkeen rahoitukseen järjestetyn vientiluoton korkoa (korkotuki), jolloin investoinnin kulut kehittyvälle maalle alenevat merkittävästi. Lisäksi yhteistyömuotoon voi kuulua myös muunlaista tukea.

Kehitysyhteistyö kuuluu ulkoministeriön tehtäviin, mistä syystä ulkoministeriö vastaa korkotuen ja mahdollisen lahjaosuuden sekä muun tuen myöntämisestä ja hyväksyy luoton korkotu-

kiluotoksi (korkotukiluottolain 1 § ja 6 §:n 1 momentti). Luoton hyväksyminen korkotukiluotoksi ulkoministeriössä edellyttää vientitakuun saamista Finnvera Oyj:ltä (korkotukiluottolain 6 §:n 2 momentti). Valtiokonttori hallinnoi korkotukien maksatusta nykyisen korkotukiluottolain 9 §:n nojalla ja maksaa ulkoministeriön rahoituspäätöksenperusteella korkotuen luottolaitokselle. Ulkoministeriö tekee luottolaitoksen kanssa sopimuksen korkotuen ja lahjaosuuden maksamisesta myös Valtiokonttorin puolesta. Korkotukiluottoihin on kuulunut vuodesta 2011 korkotuen lisäksi muuta Suomen valtion kehitysyhteistyövaroista kohdemaalle myönnettävää OECD:n vientiluottojärjestelyn mukaista tukea, jotta OECD:n vaatima lahja-aste täyttyisi. Ulkoministeriö maksaa mahdollisen lahjaosuuden kauppasopimuksen johdosta korkotukiluoton kehittyvän maan hallinnolle myöntäneen yksityisen luottolaitoksen tilille kohdevaltion hyväksi. Luottolaitos maksaa kauppasopimukseen perustuvat maksuerät suomalaisyritykselle kohdemaan valtuutuksesta osittain luoton nostoilla ja osittain suoraan lahjaosuustilistä, jonne ulkoministeriö maksaa lahjaosuutta. Nykyisen korkotukiluottolain 2 §:n mukaan luottolaitoksen on oltava luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettu suomalainen tai Euroopan talousalueella toimiluvan saanut luottoriskiltään hyväksytty luottolaitos tai muu luottoriskiltään näihin rinnastuva ulkomainen luottolaitos.

Korkotukiluoton valvonnasta on tällä hetkellä säädetty korkotukiluottolain 5 ja 10 §:ssä.

Kohdemaan omistajuuden kasvattamiseksi PIF-yhteistyömuodolla tuettujen investointihankkeen ja siihen liittyvien kapasiteetin kehittämisen kustannusten tulee perustua kohdemaan omiin kansallisiin kehitystarpeisiin ja investointien hankintaprosessi tapahtuu kohdemaan hankintalainsäädännön mukaisesti. Kohdemaalla on päävastuu hankkeen kokonaiskustannuksista ja rahoituksen järjestämisestä. Rahoituskelpoisia kohdemaita ovat tällä hetkellä Finnvera Oyj:n arvion mukaan vientiluottotakuukelpoiset vähiten kehittyneet maat (*least developed countries, LDC*), matalan tulotason maat (*low income countries, LIC*) ja alemman keskitulotason maat (*low or middle income countries, LMIC*).

Yhtäältä kehittyvien kohdemaiden lainsäädännön noudattaminen parantaa kyseisen kehittyvän maan omistajuutta hankkeessa, mutta toisaalta suomalaisten yritysten oikeusvarmuus kärsii, koska ne eivät voi olla varmoja kohdemaan kansallisen kilpailun tuloksesta, vaikka ne olisivat rahoittaneet hankkeen valmistelua. Toisaalta ulkoministeriö haluaa mahdollistaa hyvän hallinnon ja tukea kohdemaidensa hallintoja puuttumatta niiden kansallisiin hankintaprosesseihin. Tarjouskilpailu myös alentaa hanketoteutuksen hintaa suhteessa esimerkiksi suorahankintaan. Suorahankinta on kuitenkin ollut mahdollinen, mikäli ulkoministeriö on arvioinut, että Suomesta löytyy ainoastaan yksi hanketta toteuttamaan kykenevä yritys. Menettelyllä varmistetaan myös, että kilpailu kohdemaan markkinoilla vääristyy mahdollisimman vähän vientiluottojärjestelyn tavoitteen mukaisesti.

2.2. OECD:n vientiluottojärjestely, EU:n lainsäädäntö ja kansallinen liikkumavara sääntelyssä

Vientiluotto on termi, jota käytetään lainoista, takauksista tai muista rahoitusvälineistä, jotka rahoitetaan valtion osallistumisella ja joilla rahoitetaan rajat ylittävien tavaroiden ja palvelujen ostoa. PIF-korkotukiluotot kuuluvat kansainvälisesti niin sanottuihin sekaluottoihin, joissa on yhdistetty kehitysyhteistyörahoitusta ja vientiluottoja. Kuten edellä on mainittu, järjestelmä perustuu OECD:n vientiluottojärjestelyyn, joka on otettu osaksi EU:n lainsäädäntöä EU-asetuksella (EU) N:o 1233/2011.

OECD:n vientiluottojärjestely on EU:n, Yhdysvaltojen, Kanadan, Japanin, Korean, Norjan, Sveitsin, Australian, Uuden-Seelannin, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Turkin välinen herrasmiessopimus, jonka tavoite on luoda kehys julkisesti tuettujen vientiluottojen asianmukaiselle

käytölle. OECD:n vientiluottojärjestelyssä vahvistetaan siten säännöt, joiden mukaisesti kansalliset vientiluottolaitokset voivat tarjota rahoitustukea viejilleen. OECD:n vientiluottojärjestelyn viimeisin versio julkaistiin tammikuussa 2022, mutta sitä ollaan hallituksen esityksen kirjoittamishetkellä päivittämässä. Vientiluottojärjestely on oikeudelliselta luonteeltaan *soft law* –sopimus, mutta EU:ta ja sen jäsenvaltioita sitova (*hard law*).

Vientiluottojärjestely koskee kaikkea julkishallinnon myöntämää tai sen lukuun myönnettyä tavaroiden tai palveluiden vientiä koskevaa julkista tukea, rahoitusleasingsopimukset mukaan luettuina, jonka takaisinmaksuaika on vähintään kaksi vuotta. OECD:n vientiluottojärjestelyn mukaan tällaista tavaroiden tai palvelujen vientiä koskevaa julkista tukea ovat seuraavat muodot:

- vientitakuu tai vientiluottovakuutus
- rahoitustuki, kuten suora luotto tai korkotuki
- sidottu apu ja kauppaan liittyvä sitomaton apu.

EU-asetuksella N:o 1233/2011 OECD:n vientiluottojärjestely on saatettu unionia ja sen jäsenmaita sitovaksi lainsäädännöksi. OECD:n vientiluottojärjestelyn teksti sisältyy kyseisen EU-asetuksen liitteeseen II. EU-asetuksen 2 artiklan nojalla komission on hyväksyttävä delegoituja säädöksiä kyseisen asetuksen liitteen II muuttamiseksi, kun vientiluottojärjestelyn osallistujat ovat sopineet OECD:n vientiluottojärjestelyn muuttamisesta. Vientiluottojärjestelyä muutetaan säännöllisesti kansainvälisten rahoitustekniikoiden kehityksen perusteella ja aika ajoin muutokset tuodaan komission delegoidulla asetuksella sitovaksi osaksi EU-lainsäädäntöä. On siten tärkeä varmistaa, ettei kansalliseen lainsäädäntöön jää ristiriitaisuuksia EU-säädösten kanssa ja ettei uusia ristiriitoja synny, eikä EU-asetusta tai sen nojalla annettuja delegoituja säädöksiä selitetä auki.

Yhteinen kauppapolitiikka kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 3 ja 207 artiklan nojalla. Kauppapolitiikan alalla jäsenvaltioilla ei siten ole oikeutta antaa kansallisia säädöksiä. Sen sijaan kehitysyhteistyö on niin sanottua rinnakkaista toimivaltaa (SEUT 4 artikla 4 kohta ja SEUT 208-211 artikla), mikä tarkoittaa, että EU-sääntely ei syrjäytä kansallista sääntelytoimivaltaa. Tästä on määrätty SEUT 4 artiklan 4 kohdassa, jonka mukaan kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun aloilla unionilla on toimivalta toteuttaa toimia ja harjoittaa yhteistä politiikkaa *ilman, että tämän toimivallan käyttäminen estää jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa*. Lisäksi EU-asetuksia on mahdollista kansallisesti täsmentää säätämällä esimerkiksi toimivaltaisista viranomaisista. Näin ollen Suomen on kansallisesti mahdollisesti antaa sääntelyä kehitysyhteistyötä koskevista korkotukiluotoista.

2.3. Finnvera Oyj:n roolista PIF-yhteistyömuodossa

Vientiluottoja myöntävät muun muassa viralliset vientitakuulaitokset (*export credit agency, ECA*). Suomessa virallinen vientitakuulaitos on Finnvera Oyj. Vientitakuulaitokset on perustettu eri tavoin eri maissa. Tämä johtuu EU:n jäsenvaltioiden erilaisista rakenteista. Joissakin jäsenvaltioissa tilintarkastustuomioistuin, valtion virasto tai ministeriö hoitaa tehtävää. Toisissa maissa yksityinen vakuutusyhtiö tai rahoituslaitos hoitaa tätä tehtävää julkisen toimeksiannon nojalla. Kuitenkin myös muut toimijat voivat myöntää vientiluottoja.

Suomen virallisena vientitakuulaitoksena toimiva Finnvera Oyj vastaa vientitakuun myöntämisestä PIF-korkotukiluotolle (korkotukiluottolain 6 §:n 2 momentti), mikä asettaa tuelle tietyn

suomalaisuusasteen Finnvera Oyj:tä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Finnveran myöntämän vientitakuun jälkeen ulkoministeriö hyväksyy PIF-korkotukiluoton (6 §:n 1 momentti). Kun ulkoministeriö on hyväksynyt hankkeen, Finnvera Oyj ilmoittaa alustavasti investointi- tai kapasiteetinrakentamishankkeelle myöntämänsä vientitakuun OECD:n vientiluottotyöryhmälle, joka valvoo ja ohjaa toimintaa. Tällöin muilla OECD:n jäsenvaltioilla on mahdollisuus pyytää hankkeesta lisäselvityksiä 30 arkipäivän kuluessa, mikäli ne katsovat sen rikkovan vientiluottojärjestelyn ehtoja.

Vientitakuunsa johdosta PIF-rahoitus on niin kutsuttua sidottua kehitysapua (*tied aid*), eli rahoitus on sidottu suomalaiseen toteuttajaan, mikä tarkoittaa sitä, että investoinnin hanketoteuttaja on Suomessa rekisteröity yritys ja hankkeessa on Finnvera Oyj:n hyväksymä riittävä suomalainen sisältö. Arvio suomalaisuusvaatimusten täyttämistä tehdään Finnvera Oyj:n ostajaluottotakuupäätöksen yhteydessä. Nykyisessä korkotukiluottolaissa suomalaisuusosuudesta on säädetty lain 1 §:ssä. Tämän lisäksi suomalaisosuudesta on käytännössä usein sovittu kehittyvän maan kanssa tehtävässä puitesopimuksessa, joka on valtiosopimus. Valtiosopimuksissa on kuitenkin sovittu, että kohdemaat tekevät hankintansa omaa kansallista lainsäädäntöään noudattaen. OECD-vientiluottojärjestelyyn osallistuvat maat eivät saa myöntää sidottua apua, jonka lahja-aste on vähemmän kuin 35 prosenttia tai vähiten kehittyneiden LDC-maiden osalta 50 prosenttia, ellei kyse ole teknisestä avusta tai pienistä hankkeista.

Finnvera Oyj:lle ei ole tällä hetkellä säädetty velvoitetta ilmoittaa vientitakuun tyyppistä ulkoministeriölle ennen kuin ulkoministeriö hyväksyy korkotukiluoton eli tekee rahoituspäätöksensä PIF-hankkeesta. PIF-yhteistyömuodossa on siten ilmennyt tilanteita, joissa Finnvera Oyj:n antaman vientitakuun sisältö, mukaan lukien tieto siitä mitä vientitakuu kattaa ja mitä ei, ei ole ollut ulkoministeriöllä tiedossa korkotukiluottoa hyväksyttäessä, vaan se on tullut ulkoministeriön tietoon vasta PIF-investointihankkeen aikana, mikä ei ole tarkoituksenmukaista julkisten varojen käytön ja riskien tunnistamisen kannalta. Mikäli jatkossa säädettäisiin laissa velvoite Finnvera Oyj:lle ilmoittaa vientitakuun tyyppistä ja käyttämistään vakioehdoista ulkoministeriölle ennen kuin ulkoministeriö tekee PIF-rahoituspäätöksen, saattaisi se parantaa investointihankkeiden laatua ja pienentää niiden keskenjäämisriskiä, koska ulkoministeriöllä olisi PIF-rahoituspäätöstä tehdessään kokonaiskäsitys vientitakuun kattavuudesta. Finnvera Oyj:n velvollisuus ilmoittaa vientitakuun laajuudesta ennen korkotukiluoton hyväksymistä olisi tarkoituksenmukaista myös yritysten oikeusvarmuuden turvaamiseksi. Toinen vaihtoehto olisi säätää laissa tarkemmin Finnvera Oyj:n vientitakuun tyyppistä, jolloin vientitakuun sisältö olisi kaikkien osapuolten tiedossa suoraan lain nojalla.

Ulkoministeriö on myös selvittänyt, tulisiko Finnveran vientitakuuta ja siten suomalaisuusastetta koskevan arvioinnin olemassaolo näkyä paremmin lakiviittauksin myös korkotukiluottolaissa (1114/2000). Ulkoministeriö katsoo, että korkotukiluottolakiin tulisi selvyuden vuoksi ottaa viittaussäännös Finnvera Oyj:tä koskevaan lainsäädäntöön. Korkotukiluottolaissa voitaisiin siten jatkossa säätää, että Finnvera Oyj:n myöntämästä vientitakuusta ja investointihankkeen suomalaisosuudesta on säädetty valtion vientitakuista annetussa laissa (422/2001).

2.4. Luoton myöntävä taho PIF-yhteistyömuodossa

Ulkoministeriön arvion mukaan PIF-korkotukiluottojen järjestelmä nykyisellään toimii kehittyvien maiden kontekstissa hyvin. mutta se on toisinaan ollut työläs rakentaa, sillä haasteena on ollut muun muassa löytää yksityisiä luotonantajia, jotka ovat halukkaita rahoittamaan PIF-yhteistyömuodon tyyppistä toimintaa. Kyseessä on toisaalta ollut laajemmastakin vientiluottojen rahoitusvajeesta. Pankkeja koskevien sääntelymuutosten ja rahoitusmarkkinoiden muun kehityksen seurauksena pankkien myöntämä vienninrahoitus kokonaisuudessaan on laajemmassa kuvassa nimittäin vähentynyt. Yksityisten luottolaitosten kiinnostus PIF-korkotukiluottojen

tyyppiseen rahoitukseen, kuten muussakin vienninrahoituksessa, koskee nykyään lähinnä suuria luottoja, joissa on pitkiä takaisinmaksuaikoja. Pienten investointiluottojen rahoitusta pankit eivät kustannuksista johtuen pidä tällä hetkellä riittävän kannattavana toimintana. PIF-korkotukiluottojen tapaisten luottojen saatavuudessa on siten ollut markkinapuutteita samoin kuin muiden vienti- ja alusluottojen osalta.

Vienti- ja alusluottojen osalta markkinapuutetta on kansallisesti paikannut Finnvera Oyj:n tytäryhtiö Suomen Vientiluotto Oy (laki Suomen Vientiluotto Oy -nimisestä yhtiöstä, 1136/1996), joka aktivoitiin uudestaan paikkaamaan vientiluottojen markkinapuutetta. Suomen Vientiluotto Oy:tä koskevalla lakimuutoksella helpotettiin Suomen Vientiluoton suoraa luotonantoa yrityksille säätämällä, että Finnvera Oyj voisi kattaa tarvittaessa luottoriskin vientitakuun ja alustauksen lisäksi myös ”muilla toimenpiteillä” (HE 119/2022; julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain muuttamisesta annettu laki (148/2023)). ”Muu toimenpide” voi olla esimerkiksi suora luotonanto. Luottoriskin kattaminen myös muulla tavalla kuin myöntämällä vientitakuu katsottiin lain esitöissä perustelluksi Finnvera-konsernin sisäisen prosessin tehostamiseksi. Kyseisen lakimuutoksen jälkeen ulkoministeriö on nähnyt tarpeelliseksi selvittää, voitaisiinko myös ulkoministeriön korkotukiluottolakia muuttaa siten, että laki mahdollistaisi Finnvera Oyj:n tytäryhtiö Suomen Vientiluotto Oy:n toimimisen luoton myöntävänä tahona PIF-korkotukiluotoissa. Suomen Vientiluotto Oy:llä on kokemusta vientiluottojen myöntämisestä.

Lisäksi Suomen Vientiluotto Oy on jo aiemmin toiminut kehittyviin maihin myönnettävien korkotukiluottojen myöntäjänä. Ennen nykyisen korkotukiluottolain säätämistä (1114/2000), aiemman korkotukiluottolain (laki kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (1058/1986)) nojalla Suomen Vientiluotto Oy rahoitti luoton ja teki luottosopimuksen luotonsaajan kanssa. Valtiokonttori maksoi korkotuen Suomen Vientiluotto Oy:lle ja Finnvera Oyj (silloin Valtiontakuukeskus) takasi luoton. Sitten Suomen Vientiluotto Oy liitettiin vuonna 1998 tehdyillä järjestelyillä Leonia-konserniin, johon sovellettiin luottolaitossääntelyä. Leonia Oyj puolestaan liitettiin vuonna 2000 pörssi-yhtiö Sampo Oyj:hin, jolloin korkotukiluottolain edellytys siitä, että luotonmyöntäjään sovellettiin luottolaitossääntelyä, täyttyi yhä. Suomen Vientiluotto Oy siirtyi kuitenkin silloisen kauppa- ja teollisuusministeriön eli nykyisen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ja Finnvera Oyj:n tytäryhtiöksi vuonna 2004, jolloin Suomen Vientiluotto Oy:n siirtyi samalla pois luottolaitossääntelyn soveltamisalalta. Suomen Vientiluotto Oy:öön ei siten sovelleta tällä hetkellä luottolaitossääntelyä, minkä vuoksi se ei nykyisellään voi toimia luotonmyöntäjänä (korkotukiluottolain 2 §). Koska Suomen Vientiluotto Oy on kuitenkin jo aikaisemmin, edellisen korkotukiluottolain nojalla, toiminut luotonmyöntävänä tahona kehittyvien maiden korkotukiluotoissa, ulkoministeriö pitää mahdollisena säätää asiasta uudelleen korkotukiluottolaissa.

Samoin ulkoministeriö on pitänyt tarpeellisenä selvittää, voisiko luotonmyöntäjänä toimia jokin muu tahon. Muita luottojenmyöntäjiä voisivat olla muu suomalainen tai Euroopan unionin jäsenvaltion valtion erityistehtäväyhtiö, joihin ei lähtökohtaisesti sovelleta luottolaitossääntelyä, tai valtion laitos tai virasto. Kansallisten valtion erityistehtäväyhtiöiden, laitosten ja virastojen lisäksi myös kansainväliset kehitysrahoituslaitokset voisivat mahdollisesti paikata investointiluottojen saatavuudesta syntyneitä markkinapuutteita, minkä vuoksi uusi sääntely olisi hyvä ulottaa koskemaan myös niitä. Kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten hyödyntäminen luotonmyöntäjänä vaatisi mahdollisesti myös avun sitomattomuuden mahdollistamista lainsäädäntötasollakin, minkä vuoksi myös avun sitovuutta koskevaa sääntelyä on syytä tarkastella.

2.5. Lahjaosuudesta säätäminen

Alkuperäinen korkotukiluottoyhteistyömuoto otettiin Suomessa virallisesti käyttöön vuonna 1987, jolloin korkotukiluottoista tuli kiinteä osa Suomen virallista kehitysyhteistyötä. Korkotukiluottojen lainsäädäntöpohjana oli tuolloin kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta 31 päivänä joulukuuta 1986 annettu laki (1058/1986). Laki kumottiin vuonna 2000 annetulla korkotukiluottolailla (1114/2000). Vuonna 2012 kehitysministeri Heidi Hautala päätti, ettei uusia korkotuella rahoitettavia hankkeita oteta enää käsittelyyn korkotukiluottojen silloisessa muodossaan saaman kritiikin vuoksi. Korkotukiluottoyhteistyömuotoa uudistettiin ja vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen, helmikuussa 2016, julkaistiin uuden hallituksen kehityspoliittinen ohjelma, joka esitteli uudistetun PIF-korkotukiluottoyhteistyömuodon, jossa korkotuen lisäksi voidaan antaa lahjaosuutta. Lainsäädäntöä ei kuitenkaan tuolloin uusittu yhteistyömuotoon tehdyistä muutoksista huolimatta ja uusi yhteistyömuoto perustui samaan lainsäädäntöön kuin korkotukiluottona tutuksi tullut järjestely.

Ulkoministeriö katsoo myös, että lainsäädäntö kaipaa siten täsmennystä myös lahjaosuudesta säätämisen osalta. Korkotason ollessa alhainen, OECD:n vientiluottojärjestelyn asettaman vähimmäislahja-asteen täyttääkseen, ulkoministeriö on myöntänyt vuodesta 2011 alkaen osan lahja-asteesta lahjaosuutena. Lahjaosuudesta ei ole kuitenkaan säädetty tarkemmin lailla tähän mennessä. Ulkoministeriö katsoo siksi tarpeelliseksi säätää lakiin lisäykset siitä, että ulkoministeriö voi myöntää korkotukien lisäksi lahjaosuutta sekä säätää lailla myös lahjaosuuden myöntämisen yleiset edellytykset, menettelyt, ehdot ja valvonta. Asiaa tarkasteltaessa on huomioitava se, että lahjaosuutta on myönnetty voimassa olevan lain ja aikaisemman sääntelyn perusteella (nykyisen korkotukiluottolain 1 § mahdollistaa korkotuen lisäksi ”muun tuen” antamisen kehittyvälle maalla, jollaiseksi lahjaosuus on tähän asti tulkittu). Lakimuutoksen tarkoituksena olisi siten lähinnä täsmentää lahjaosuuden oikeudellista luonnetta. Tällä hetkellä ulkoministeriön kokonaistuki eli niin kutsuttu lahja-aste sisältäen ainakin korkotuen ja lahjaosuuden, on korkotukiluottoyhteistyömuodossa lähtökohtaisesti 35 % alemman keskitulotason maiden osalta (*LMIC*) tai 50 % kaikista vähiten kehittyneiden maiden osalta (*LDC*) hankkeen kokonaiskustannuksista. Siten lahja-osuus voi pudota korkojen noustessa ja päinvastoin.

2.6. Korkotukiluottoja koskevien valtiosopimusten oikeusperusta

Ulkoministeriö on selvittänyt myös sitä, muodostaako ulkoasianhallintolain (204/2000) 3 a § riittävän toimivallan ulkoministeriölle tehdä korkotukiluottoja koskevia valtiosopimuksia eli niin kutsuttuja PIF-valtiosopimuksia vai tulisiko tästä tosiasiallisesta käytännöstä säätää tarkemmin korkotukiluottoissa, tarkentaa ulkoasianhallintolakia tai ottaa kyseinen toimivaltaa koskeva säännös tulevaan kehitysyhteistyön järjestäytymislakiin, joka on parhaillaan esivalmistelussa ulkoministeriössä.

Tällä hetkellä ulkoasianhallintolain 3 a §:ssä on säädetty ulkoministeriön toimivallasta tehdä kehitysyhteistyöhön liittyviä delegeoituja valtiosopimuksia Suomen valtion puolesta (perustuslain 93-95 §). Ulkoasiainhallintolain 3 a §:ssä säädetään, että ulkoministeriö voi tehdä Suomen hallituksen puolesta valtion talousarvion ulkoministeriön hallinnonalan kehitysyhteistyömäärärahojen käytön täytäntöönpanoa koskevia teknisluonteisia sopimuksia sellaisten valtioiden ja hallitustenvälisten järjestöjen kanssa, joille annettava kehitysapu saadaan taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön kehitysapukomitean tekemän päätöksen mukaan tilastoida kokonaan tai osittain viralliseksi kehitysavuksi. Ulkoministeriö on siten tehnyt korkotukiluottojen pohjana olevia valtiosopimuksia kohdemaiden kanssa ulkoasiainhallintolain muutoksen (205/2015) jälkeen ulkoasiainhallintolain 3 a §:ssä säädetyn toimivallan nojalla. PIF-valtiosopimuksia ei kuitenkaan ole mainittu ulkoasiainhallintolain 3 a §:n esitöissä (HE 260/2014 vp).

Esitöistä ilmenee, että kehitysyhteistyön täytäntöönpanoa koskevilla valtiosopimuksilla on tarkoitettu lähinnä kehittyvien maiden kanssa tehtyjä hanke ja ohjelmiasopimuksia, sektoriavun sopimuksia ja budjettituen sopimuksia.

3. Tavoitteet

Lakiesityksessä muutettaisiin korkotukiluottolakia vastaamaan pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitetta edistää suomalaisyritysten toimintamahdollisuuksia kehittyvissä maissa sekä korjattaisiin laissa olevia puutteita ja lain soveltamista koskevia epäselvyyksiä.

Tavoitteena on myös jatkossa mahdollistaa laajempi ja tehokkaampi tuki kehittyvien maiden julkisen sektorille ja siten paremmat edellytykset suomalaisyritysten investoinneille, jotka ovat YK:ssa hyväksytyjen kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisia ja joissa samalla hyödynnetään suomalaista osaamista ja teknologiaa. Tämä edellyttää nykylainsäädännössä olevien puutteiden ja tulkintahaasteiden korjaamista säätämällä laajemmasta lainan myöntäjän määritelmästä sekä tarkemmin lahjaosuudesta.

Säätämällä lainanmyöntäjän määritelmästä laajemmin, mahdollistetaan myös muiden kuin yksityisten luottolaitosten osaamisen hyödyntäminen markkinapuutteen paikkaamisessa. Tällä on tarkoitus parantaa rahoituksen saatavuutta kohdemailhin tehtävissä investoinneissa sekä helpottaa prosesseja suomalaisten yritysten ja kehittyvän maan kannalta. Muutoksen tavoitteena on hyödyttää etenkin suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joille yksityisen luottolaitoksen hankkiminen on suuryrityksiä hankalampaa. Ylipäänsä tarkastetulla sääntelyllä parannetaan oikeusvarmuutta ja selkiytetään prosesseja. Hallituksen esityksessä on siten tarkoitus korjata edellä mainittujen lisäksi myös muita muutos- ja täsmennystarpeita, sillä korkotukiluottolakia ei ole päivitetty vuoden 2000 jälkeen huolimatta instrumenttiin tehdyistä muutoksista.

Tavoitteena on myös selkiyttää eri viranomaisten rooleja ja vastuita sekä parantaa viranomais-ten välistä tiedonvaihtoa. Tällä on tarkoitus vähentää tulkintaepäselvyyksiä ja epätarkkuuksia valtionhallinnon sisällä.

4. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1. Keskeiset ehdotukset

4.1.1. Tuetun investointiluoton myöntävä taho

Esityksessä ehdotetaan, että korkotukiluottolain otsikossa ja pykälissä käytetty termi ”korkotukiluotto” muutettaisiin ”tuetuksi investointiluotoksi.”

Yksi esityksen keskeisimmistä ehdotuksista koskee tuetun investointiluoton myöntävän tahon määritelmän laajentamista koskemaan myös muita kuin luottolaitossääntelyn alaisia luottolaitoksia. Tällä hetkellä korkotukiluottolain 7 §:ssä säädetään, että luottolaitos rahoittaa korkotukiluoton ja tekee luottosopimuksen luoton saajan kanssa. Luottolaitos on määritelty korkotukiluottolain 2 §:ssä, jossa säädetään, että laissa luottolaitoksella tarkoitetaan ”...*luottolaitostoinnista annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettua suomalaista tai Euroopan talousalueella toimiluvan saanutta luottoriskiltään hyväksyttyä luottolaitosta tai muuta luottoriskiltään näihin rinnastettavaa ulkomaista luottolaitosta.*”

Yksityisten luottolaitosten kiinnostus PIF-investointiluottojen tyyppiseen rahoitukseen on laskenut osittain erityisosaamisen kaventumisen myötä ja osittain markkinariskien kasvamisen

myötä, eivätkä yksityiset luottolaitokset pidä korkotukiluottojen rahoitusta kustannuksista johdun tällä hetkellä riittävän kannattavana toimintana. PIF-investointiluottojen saatavuudessa on siten ollut markkinapuutteita.

Yksityisten luottolaitosten kanssa käytävät sopimusneuvottelut ovat siten hidastaneet ja monimutkaistaneet PIF-korkotukiluottohankkeiden toteutumista, koska luottolaitokset eivät ole olleet halukkaita myöntämään korkotukiluottoja kehittyviin maihin. Alus- ja vientiluottojen myöntäjään kohdistuvaa markkinarakoa paikkaa kansallisesti Suomen Vientiluotto Oy. Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lainsäädäntömuutosten (148/2023) johdosta luoton myöntävänä tahona voisi oman toimivaltansa ja lainsäädäntönsä pohjalta jatkossa toimia korkotukiluottolain 2 §:ssä tarkoitettujen luottolaitosten lisäksi myös Suomen Vientiluotto Oy.

Erityisosaamista voi kuitenkin olla myös muilla luottoja myöntävillä tahoilla. Suomen Vientiluotto Oy:n ja yksityisten luottolaitosten lisäksi luotonmyöntäjänä voisi siten jatkossa perustellusti toimia myös muu taho, joka ei ole luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu luottolaitos, vaan esimerkiksi jokin muu valtion erityistehtäväyhtiö, joka on vapautettu luottolaitossääntelystä. Tämän vuoksi lain määritelmän olisi hyvä kattaa laajemminkin kansalliset ja EU-jäsenvaltioiden erityistehtäväyhtiöt. Laaja määritelmä olisi perusteltua myös markkinaneutraliteetin kannalta.

Ulkoministeriö katsoo, että korkotukiluottolain 2 §:ssä tarkoitettua luotonmyöntäjän määritelmää olisi siten tarpeen laajentaa nykyistä laajemmaksi ja säätää siitä, että korkotukiluoton myöntävänä tahona voisi luottolaitosten lisäksi toimia ainakin Suomen Vientiluotto Oy tai mahdollisesti myös muu Suomen tai muun EU-jäsenvaltion valtion erityistehtäväyhtiö.

Näiden lisäksi ulkoministeriö katsoo, että luoton voisi myöntää joku muu toimivaltainen valtion virasto tai laitos tai kansainvälinen kehitysrahoituslaitos, kuten Nordic Investment Bank. Tehdävään soveltuvien toimivaltaisten luotonmyöntäjien organisaatiomuotojen muuttuessa rahoitusmarkkinoiden ja yhteiskunnallisten muutosten myötä, ulkoministeriö katsoo tarkoituksenmukaiseksi mahdollistaa myös sen, että korkotukiluoton myöntävänä tahona voisi toimia edellä mainittuihin toimijoihin rinnastuva yksityis- tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö, oman lainsäädäntönsä, toimivaltansa ja tehtävänsä puitteissa.

4.1.2. Lahjaosuudesta ja muusta tuesta säätäminen

Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on perustuslain 80 §:n mukaan säädettävällä lailla. Oikeus tiettyyn tukeen tai tuen myöntämisen perusteiden on katsottu edellyttävän lain tasoista sääntelyä (ks. esim. PeVL 50/2017 vp).

Tällä hetkellä nykyisessä PIF-korkotukiluottolaissa ei ole säädetty PIF-korkotukiluottojen myöntämisen yleisiä edellytyksiä, menettelyä, myöntämisen ehtoja ja valvontaa sekä lahjaosuuden suuruuden määrittäviä tekijöitä, eli esimerkiksi oikeutta lahjaosuuteen korkotason ollessa matala. PIF-hankkeiden valintaa koskeva arviointi, menettely ja myöntämisen ehdot ovat tällä hetkellä ulkoministeriön antaman ohjeistuksen tasolla (PIF-manuaali). Lahjaosuuden maksusta ei myöskään ole mainintaa valtion talousarvioesityksessä. Lahja-osuus on kuitenkin käytännössä määräytynyt OECD:n vientiluottojärjestelyn metodologian mukaiseen 35/50 % -lahjaasteeseen (lahjaosuus nousee korkojen laskiessa ja laskee korkojen noustessa niin, että kyseinen OECD:n määrittelemä lahjaosuus säilytetään).

Ulkoministeriö katsoo siten, että sääntelyä PIF-korkotukiluottoja koskien on syytä tarkentaa lahjaosuuden osalta. Korkotukiluottolaissa olisi hyvä säätää ainakin yleiset edellytykset sille,

että ulkoministeriö voi myöntää tuenluotoista avustusta korkotuen ohella. Laissa säädettäisiin yleisten edellytysten lisäksi myös mahdollisuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä lahjaosuuden ja korkotuen suuruuden määräytymisestä ja maksamista koskevasta menettelystä.

Myös muunlaisen tuen myöntäminen voitaisiin joustavuuden varmistamiseksi jättää laissa mahdolliseksi, eli laissa säädettäisiin jatkossakin, että luottoihin voi sisältyä myös ”muuta tukea”.

4.1.3. Tuettujen investointiluottojen yleiset ehdot ja valvonta

Korkotukiluottolain 5 §:ssä säädetään, että ulkoministeriö (silloinen ulkoasiainministeriö) valvoo korkotukiluottojen yleisten ehtojen noudattamista ottaen huomioon OECD:ssä hyväksytyt julkista kehitysapua ja julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevat periaatteet. Mitä yleisillä ehdoilla tarkoitetaan, on jäänyt laintulkinnassa epäselväksi, minkä vuoksi perustuslain 80 §:n edellyttämän riittävän täsmällisen ja tarkkarajaisen sääntelyn toteuttamiseksi kohtaan voitaisiin ottaa asetuksenantovaltuus, jossa säädettäisiin valtioneuvoston oikeudesta antaa asetuksia tuettujen investointiluottojen yleisistä ehdoista, joiden noudattamista ulkoministeriö myös valvoisi.

Korkotukiluottolain 10 §:n 1 momentissa säädetään lisäksi, että ulkoministeriön (siltoinen ulkoasiainministeriö) on valvottava, että korkotukiluotto käytetään luoton hyväksymisestä korkotukiluotoksi annetussa päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen. On tarkoituksenmukaista säilyttää ulkoministeriön valvontavastuu ennallaan. Tämän lisäksi, koska Valtiokonttori hallinnoi korkotukien maksuja, olisi aiheellista tarkentaa Valtiokonttorin velvoitetta valvoa korkotukiluottojen maksatuskulkua. Tämä voisi pitää sisällään esimerkiksi Valtiokonttorin velvoitteen varmistaa, että luottolaitos on laskenut Valtiokonttorin laskeman luoton koron oikein.

4.1.4. Tietojen vaihto

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) sääntelee viranomaisten välistä tietojen vaihtoa. Jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty, viranomainen voi antaa salassa pidettävän tiedon toiselle viranomaiselle tai julkista hallintotehtävää hoitavalle. Edellytyksenä on se, että säännöksen on oltava laissa, sen on määriteltävä tiedon antamista tai viranomaisen oikeutta saada tieto ja sen on erikseen nimenomaisesti oikeutettava poikkeamaan salassapidosta viranomaisten välisissä suhteissa.

Näin ollen salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta on säädettävä lailla, jos tietojen luovuttaminen ei ole jo mahdollista julkisuuslaissa säädettyjen poikkeusten nojalla. Viranomaisen ratkaisutoiminnassaan tarvitsemien, toisen viranomaisen hallussa olevien salassa pidettävien tietojen saamisesta on säännönmukaisesti otettava säännökset erityislakiin, kuten korkotukiluottolakiin. Myös oma-aloitteisesta salassapidettävien tietojen vaihdosta, esimerkiksi mahdollisia väärinkäyttötapauksia koskien, on säädettävä tarkkarajaisesti ja tarpeellisuuteen rajaten niin, että säädöksestä käy ilmi mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu.

Ulkoministeriö katsoo tarpeelliseksi säätää salassapidettävien tietojen vaihdosta tarkemmin. Ulkoministeriö ehdottaa, että korkotukiluottolaissa säädettäisiin ulkoministeriön oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Finnvera Oyj:lle ja Valtiokonttorille niiden yhdessä suorittamia tuettuja investointiluottoja koskevien tehtävien hoitamista varten. Finnfund-lakiin (nro/vuosi) parhaillaan tehtävissä uudistuksissa (Hankeikkuna UM001:00/2024) huomioitaisiin puolestaan Finnfund Oy:n (nykyinen Teollisen yhteistyön rahasto Oy) oikeus saada salassapidettäviä tietoja ulkoministeriöltä, mikäli PIF-investointiluottoihin liittyviä julkisia hallintotehtäviä päädyttäisiin lailla siirtämään Finnfundin hoidettavaksi.

Ulkoministeriö katsoo myös tarpeelliseksi säätää ulkoministeriölle oikeus saada tietoja salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Finnvera Oyj:ltä tuettuja investointiluottoja koskevien tehtävien hoitamista varten. Lisäksi ulkoministeriölle tulisi säätää oikeus saada tietoja valtiokonttorilta salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä niiden yhdessä suorittamia tuettuja investointiluottoja koskevien tehtävien hoitamista varten.

Riippumatta siitä, onko luotonmyöntäjä julkisuuslain (621/1999) soveltamisalaan kuuluva taho, myös luotonmyöntäjä olisi velvoitettu antamaan ulkoministeriölle salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä pyydettyä tietoa, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, että tuettu investointiluotto on käytetty hyväksytyyn tarkoitukseen ja että sovitut ehtoja on muutoin noudatettu.

4.1.5. Vientitakuun määritelmä

Korkotukiluottolain 6 §:n 2 momentin mukaan luoton hyväksyminen korkotukiluotoksi edellyttää vientitakuun saamista Finnvera Oyj:ltä. Finnvera Oyj suorittaa takuupäätöstä valmistellessaan arvioinnin, johon sisältyvät viejän, luottolaitoksen ja hankkeen korkotukiluottokelpoisuuden arviointi. Vientitakuun saaminen Finnvera Oyj:ltä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, sillä Finnveralla on kansallisesti paras asiantuntemus arvioida maiden luottoriskiä. Kuitenkin käytännössä tulkintahaasteita on syntynyt Finnveran takaaman vientitakuun kattavuudesta.

Tulevaisuudessa on tärkeää parantaa tiedonvaihtoa ulkoministeriön ja Finnvera Oyj:n välillä, erityisesti tilanteissa, joissa vientitakuu kattaa vain osan riskistä. Siksi laissa olisi säädettävä Finnvera Oyj:n velvoitteesta tiedottaa ulkoministeriötä myöntämistään takuusitoumuksista. Tämän tarkoituksena on pienentää valtionaloudenpidolle koituvaa riskiä ja parantaa yritysten oikeusvarmuutta tilanteessa.

4.1.6. Viittaussäännökset OECD:n vientiluottojärjestelyyn, Finnveran lainsäädäntöön ja EU-asetuksiin

PIF-investointiluotot perustuvat OECD:n vientiluottojärjestelyyn, joka on otettu osaksi EU:n lainsäädäntöä EU-asetuksella (EU) N:o 1233/2011.

PIF-investointiluottojen perustuminen OECD:n vientiluottojärjestelyyn käy tällä hetkellä vain välillisesti ilmi korkotukiluottolain 3 ja 5 §:stä, mutta laissa ei ole suoraa viittaussäännöstä vientiluottojärjestelyyn. Koska OECD:n vientiluottojärjestely on kuitenkin korkotukiluottolain oikeusperustana, olisi laissa selkeyden vuoksi syytä olla suora viittaus OECD:n vientiluottojärjestelyyn.

Lisäksi laissa voisi olla selkeyden vuoksi viittaussäännökset EU-asetukseen N:o 1233/2011 sekä Finnveran lainsäädäntöön.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1. Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1. Vaikutukset yrityksiin

Korkotukiluottolain muutoksilla on tavoitteena muun muassa vastata tuettuja investointiluottoja koskevaan markkinapuutteeseen ja pyrkiä laajentamaan yhteistyömuodon käytettävyyttä yhteistyössä kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten kanssa.

Markkinapuute viennin rahoituksessa on johtanut siihen, että suomalaisten pienten ja keskisuuren, eli pk-yritysten, on ollut hankala saada rahoitusta hankkeilleen. Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitusta mahdollistavan lakimuutoksen myötä pk-yritysten mahdollisuus saada rahoitusta kasvaa, mikä johtaa tavoitteen mukaan siihen, että yritykset uskaltaisivat nykyistä paremmin kehittää uusia hankkeita. Hankevalmistelun rahoitushankintavaihe myös nopeutuu, kun yritysten ei tarvitse käyttää aikaa luottolaitosten rahoituksen etsimiseen, vaan ne voivat lähtökohtaisesti edetä Suomen Vientiluotto Oy:n rahoituksella.

Suomalaisten pk-yritysten osuus korkotukiluottolain nojalla rahoitetusta hankkeista vaihtelee sektorikohtaisesti. Niiden osuus on ollut erityisen suuri vesialalla. Osana kehitysyhteistyön muita yksityisen sektorin yhteistyömuotoja suomalaisilla pk-yrityksillä on ollut mahdollisuutta saada rahoitusta myös sellaisilla aloilla, kuin digitaalisissa ratkaisuisissa, joita ei ole voitu rahoittaa korkotukiluottolain nojalla. Lakimuutos saattaisi lisätä myös näiden alojen pk-yritysten mielenkiintoa yhteistyömuotoa kohtaan.

Tuettujen investointiluottojen rahoittaminen Finnvera Oyj:n tytäryhtiön Suomen Vientiluotto Oy:n taseesta on myös linjassa Suomen Vientiluotto Oy:n erityistehtävän kanssa. Yhtiön suora luotonanto suomalaisille pk-yrityksille tuli mahdolliseksi lakimuutoksen myötä 10.2.2023 ja perustuu samaan identifioituun markkinapuutteeseen kuin nyt tehtävä lakimuutos. Pk-yritysten vaikeudet saada vientiluottoja yksityisiltä pankeilta koskevat kaikkia vientiluottoja, eivät ainoastaan ulkoministeriön tukemia.

Suomen Vientiluotto Oy:n osalta uudistus tulisi merkitsemään todennäköisesti nykyistä enemmän luottoja kaikista vähiten kehittyneisiin maihin, joiden hallintokapasiteetti saattaa olla rajatumpaa. Tämä saattaisi lisätä yhtiön hallinnollista työtä rahoitussopimusten solmimisessa. Yhteistyö ulkoministeriön ja Suomen Vientiluotto Oy:n välillä muodostaa kuitenkin mahdollisuuden kehittää rahoitussopimuksiin liittyviä käytäntöjä, kuten vakiosopimuksia, yhdessä ja näin alentaa mahdollista lisääntyvää hallinnollista työtä. Tämä puolestaan tuo tehokkuutta verrattuna nykytilaan ja yhteistyöhön jatkuvasti vaihtuvien yksityisten liikepankkien kanssa.

Lisäksi merkittävä vaikutus Suomen valtion talouden kokonaistarkastelussa saattaa syntyä siitä, että ulkoministeriön maksamat korot mukaan lukien korkomarginaali Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamissa lainoissa maksetaan valtion erityistehtäväyhtiölle eikä yksityiselle luottolaitokselle. Näin ollen Suomen Vientiluotto Oy tulee hyötymään uudistuksesta. Tämä edellyttää tarkastelua myös Euroopan unionin valtioneuvoston kannalta ja Suomen Vientiluotto Oy:n saaman edun kannalta.

4.2.1.2. Vaikutukset julkiseen talouteen

[Täydennetään myöhemmin.]

4.2.2. Kehitysvaikutukset

Lakimuutoksella, joka helpottaa suomalaisten pk-yritysten osaamisen hyödyntämistä, pyritään saavuttamaan sellaisia kehitysvaikutuksia kehittyvissä maissa, joita ei muuten olisi mahdollista synnyttää. Esimerkiksi vesialalla ulkoministeriö arvioi Suomen yksityisen sektorin osaamisen olevan maailman huipputasoa, erityisesti teollisuuden jätevesien käsittelyssä, tekopohjaveden luomisessa ja kaupunkien vedenjakeluverkostojen hävikin minimoimisessa. Suomessa on myös digitaalisen talouden huippuosaamista esimerkiksi koulutussektorilla, jolla pyritään saavuttamaan kehitysvaikutuksia kehittyvissä maissa.

Kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten lainanannon mahdollistaminen puolestaan avaa mahdollisuuksia osana PIF-yhteistyömuotoa osallistua laajempiin kehitysrahoituslaitosten valmisteleminen ja rahoittamiin hankkeisiin. Koska kansainvälisillä kehitysrahoituslaitoksilla on Suomen kansallisia toimijoita paremmat henkilöstöresurssit, rahoituspohja ja paikallista läsnäoloa kohdemaissa, uudistuksella pyritään avaamaan uusia mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

4.2.3. Ympäristövaikutukset

[Täydennetään myöhemmin.]

4.2.4. Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

[Täydennetään myöhemmin.]

5. Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1. Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1. Tuetun investointiluoton myöntävä taho

Luoton myöntävän tahon määritelmä olisi mahdollista laajentaa vielä tässä esityksessä ehdotettua laajemmaksi. Ulkoministeriöllä ei ole tiedossa kuitenkaan muuta kuin tässä jo nyt ehdotettua tahoja, joka voisi korvata investointiluottoja koskevaa markkinapuutetta myöntämällä investointiluottoja kehittyviin maihin.

Toinen vaihtoehto olisi säätää luoton myöntävän tahon määritelmästä suppeammin, esimerkiksi siten että luotonmyöntäjä voisi olla vain luottolaitossääntelyn tarkoittama luottolaitos ja Suomen Vientiluotto Oy tai jatkossa sen tehtäviä hoitava erityistehtäväyhtiö Finnvera-konsernissa. Tätä ei kuitenkaan ole pidetty tarkoituksenmukaisena, koska markkinapuutteista johtuen luoton myöntäviä tahoja on ollut haastavaa löytää, joten rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi, luotonmyöntäjän määritelmän laajuutta on pidettävä perusteltuna.

5.1.2. Sidotun avun edellytyksen poistaminen

Tuetun investointiluoton edellytyksenä on hyödyn saavan yrityksen riittävä suomalaisuusaste. Tukimuoto on siten niin sanotusti sidottua kehitysapua (tied aid). Tuen sidoksisuus tulee osin myös Finnvera Oyj:n myöntämän vientitakuun suomalaisuusedellytyksestä, joka on tuetun investointiluoton edellytyksenä.

Sitomaton apu (untied aid) voisi kuitenkin mahdollistaa paremmin rahoituksen saannin esimerkiksi kansainvälisiltä kehitysrahoituslaitoksilta, jotka ovat olleet haluttomia myöntämään luottoja, mikäli hyödynsaaja on sidottu tiettyyn kansalaisuusedellytykseen. Sitomaton apu on käytössä esimerkiksi Alankomaissa (ks. jäljempänä alajakso 5.2.). Yksi vaihtoehto olisi siten lisätä lakiin säännökset mahdollisuudesta antaa sidotun avun lisäksi myös sitomatonta apua niissä tilanteissa kun tuetun investointiluoton rahoittajana toimisi sellainen luoton myöntävä taho, jolle esimerkiksi oman tehtävänsä perusteella avun sitominen kansalaisuusedellytykseen olisi haastavaa Tämä saattaisi kuitenkin edellyttää lain vientitakuuta koskevan edellytyksen laajentamista niin, että myös muut vientitakuulaitokset kuin kansallinen Finnvera Oyj:n voisivat antaa tuetulle investointiluotolle sen edellytyksenä olevan vientitakuun.

Tuen sitovuuden poistaminen ei kuitenkaan olisi välttämättä nykyisen Orpon hallitusohjelman mukaista, joka pyrkii kohdentamaan tukea erityisesti suomalaisille yrityksille. Myös yhteistyömuodon edellytyksenä olevan vientitakuun saaminen vaikeutuisi, jos yhteistyömuotoa ei olisi sidottu suomalaisuuteen

5.1.3. Vientitakuusta säätäminen

Tuetun investointiluoton edellytyksenä olevasta Finnvera Oyj:n vientitakuun tyyppistä olisi myös mahdollista säätää ehdotettua tarkemmin. Laissa voitaisiin säätää takuun sisällöstä, esimerkiksi, että takuu on omavelkainen tai toissijainen takuu. Tämä voisi parantaa yritysten oikeusvarmuutta sekä julkisten rahojen käytön tehokkuutta. Tällä varmistetaan, että hanke voidaan viedä loppuun ilman keskeytystä. Hankkeen keskeytys toteutusaikana tarkoittaa, ettei aiottuja kehitysvaikutuksia saada aikaiseksi ja hankkeeseen käytetty kehitysrahoitus tuhlaata. Suomalaisyriykselle voi myös syntyä tappioita ja mainehaittaa. Lisäksi Suomen maine luotettavana sopimuskumppanina sekä Suomen ja kumppanimaan kahdenväliset suhteet voivat olennaisesti kärsiä.

Myös muunlaisista ja muiden toimijoiden antamista luoton vakuudeksi annettavista vastuusitoumustyypeistä olisi mahdollista säätää laissa. Korkotukiluottoissa voitaisiin esimerkiksi säätää, että ulkoministeriö tai valtioneuvoston yleisistunto voisi antaa luotolle jälkitakauksen kehitysyhteistyövaroista, jos tämä olisi tarkoituksenmukaista kehitysvaikutusten toteutumisen kannalta. Tällä hetkellä on kuitenkin katsottu, että Finnvera Oyj:llä on kansallisena vientitakuulaitoksena paras osaaminen toimia vientiluoton takaajana ja riskin arvioijana. Ulkoministeriöllä ei ole vastaavaa kokemusta luottojen takaajana toimimisesta kuin erityistehtävää suorittavalla kansallisella vientitakuulaitoksella. Lisäksi valtioneuvosto voi jo nykyisen lainsäädännön nojalla hyväksyä valtion takauksen yksittäistapauksissa valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 2 kohdan nojalla. Tästä syystä ulkoministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena säätää erikseen ulkoministeriön tai valtioneuvoston yleisistunnon jälkitakauksesta.

Koska Finnvera Oyj:n myöntämä vientitakuu on sidottu suomalaisuusedellytykseen, eivät kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ole välttämättä kiinnostuneita toimimaan tuetun investointiluotonmyöntäjänä, vaikka tällä saattaisi olla perusteltuja kehitysvaikutuksia muutoin. Tällaisissa tilanteissa saattaisi olla kuitenkin perusteltua mahdollistaa se, että vientitakuun voisi myöntää jokin muu ETA-alueella toimiva vientitakuulaitos (ECA), jolloin yhteistyömuoto olisi ei-sidottu. Tämä voisi mahdollistaa kansainvälisen kehitysrahoituslaitoksen yhteistyön rahoitusmuodon kanssa rahoituslaitoksen sääntöjen puitteissa.

5.1.4. PIF-yhteistyömuodosta säätäminen kehitysyhteistyön järjestämislaissa

Eräs vaihtoehto olisi säätää tuetuista investointiluotoista tulevassa kehitysyhteistyön järjestämislaissa ja kumota korkotukiluottolaki. Muutos olisi säädöstekninen ja sen vaikutukset olisivat käytännössä samat kuin korkotukiluottoissa säädetyillä pykälillä. PIF-korkotukiluottolain muutos on kuitenkin tehtävä nopeammalla aikataululla kuin tuleva kehitysyhteistyön järjestämislaki, joka on vasta esivalmisteluvaiheessa. Tästä syystä muutokset esitetään tehtäväksi nyt korkotukiluottolakiin. Myöhemmin kehitysyhteistyön järjestämislain säätämisen edetessä voidaan tilannetta tarkastella tarvittaessa uudelleen.

5.2. Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Investointiluottoja- ja avustuksia hyödynnetään kehitysyhteistyössä muun muassa Alankomaissa ja Tanskassa. Alankomaat ja Tanska hyödyntävät hieman Suomen PIF-yhteistyömuotoa

vastaavaa järjestelmää osana kehitysyhteistyötä. Ruotsi on suunnittelemassa vastaavan tyyppistä instrumenttia. [Yhteenveto täydennetään myöhemmin.]

Alankomaat

Alankomaissa on ollut vuodesta 2015 alkaen käytössä DRIVE-niminen avustusluonteinen yhteistyömuoto (Development-relevant infrastructure projects), joka on tarkoitettu keskisuurten infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen. Suomen PIF-yhteistyömuodosta poiketen DRIVE-rahoitus ei sisällä erityisiä ehtoja, ja on siten sitomatonta apua, jolla katetaan hankkeen kustannuksia. Hankekohtainen enimmäisavustus hankkeen aikana on 75 miljoonaa euroa. Avustus voi kuitenkin olla enintään puolet hankkeen talousarviosta ilman rahoituskustannuksia, mutta vihreään infrastruktuuriin ja elinkelpoisuuteen kohdistuvissa hankkeissa tätä rajoitusta ei ole.

DRIVE-yhteistyömuodon puitteissa tapahtuvassa rahoituksessa on kolme osapuolta: Alankomaiden kehitysrahoituslaitos Invest International, Alankomaiden ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriö ja vastaanottavan maan viranomainen. Invest International on Alankomaiden yksityisoikeudellinen valtio-omisteinen kehitysrahoituslaitos, jonka toiminta on ennakoilmoitettu komissiolle valtioneuvon SEUT 108 artiklan 3 kohdan nojalla. DRIVE-yhteistyömuodon toimeenpanosta vastaa ministeriön puolesta Invest Internationalin valtion rahoittamiin julkisiin hankkeisiin keskittynyt tytäryhteisö Invest International Public Programmes BV, jolle ministeriö on ulkoistanut toiminnan. Kohdemaassa vastaava viranomainen on hankkeen hallinnollisista tai rahoituksellisista ehdoista vastaava viranomainen. Yhteistyömuotoon liittyvistä kustannuksista vastaa Alankomaiden ulkomaankauppa- ja kehitysministeriö, joka myös valvoo hankkeita portfoliotasolla.

DRIVE-instrumenttiin sisältyvän rahoituksen ja siihen liittyvien muiden Invest Internationalin palveluiden tulee olla lisäisiä kohdemarkkinoille, eli tiettyä kehitystä ei olisi tapahtunut ilman Invest Internationalin investointia. Invest International valvoo itse sitä, että sen palvelut noudattavat Euroopan unionin valtioneuvon sääntelyä ja että ne ovat lisäisiä kohdemarkkinoille, eivätkä ne kilpaile olemassa olevien kaupallisten toimijoiden tarjoamien palveluiden kanssa. Avustusosuus ei saa olla ristiriidassa OECD:n edullista rahoitusta koskevien sääntöjen kanssa.

DRIVE-rahoitukseen ei sisälly lainaa tai takausta, eikä myöskään teknistä apua. Alankomailla on kuitenkin myös Develop2Build-niminen instrumentti, jonka puitteissa hankkeisiin tarjotaan teknistä apua. DRIVE-rahoitusta saavat hankkeet ovat tavallisesti olleet Develop2Build-instrumenttiin sisältyvän teknisen avun piirissä ennen DRIVE-rahoituksen saamista. Vaikka DRIVE-rahoitukseen ei itsessään sisälly lainaa tai takausta, Alankomaiden DRIVE-yhteistyömuodon puitteissa rahoittamien hankkeiden rahoitukseen sisältyy usein myös lainaosuus, johon liittyviä rahoituskustannuksia DRIVE-yhteistyömuoto voi kattaa Suomen PIF-yhteistyömuotoa vastaan.

Rahoituskustannusten tulee olla kertaluonteisia, eikä yhteistyömuoto kata juoksevia kustannuksia, kuten korkokuluja. Rahoituskustannusten korvaamisella tavoitellaan lainaksi ottajan luotokelpoisuuden parantamista. Aiemmin lainanantaja on useimmiten ollut kaupallinen pankki, mutta kaupallisten pankkien kiinnostus rahoittaa kehitys yhteistyöhankkeita on vähentynyt viime vuosina. Siksi suurin osa lainoista tulee nykyään kansainvälisiltä hallitustenvälisiltä järjestöiltä, kuten Maailmanpankilta. Tämän mahdollistaa se, että DRIVE-instrumentissa ei ole erityisiä ehtoja kotimaisuusasteesta toisin kuin Suomen PIF-yhteistyömuodossa, joka edellyttää hankkeilta tiettyä suomalaisuusastetta. Alankomaissakin on käyty keskustelua rahoituksen sitomisesta kotimaisuusasteeseen, joka myös DRIVE-instrumentin edeltäjässä oli käytössä vuoteen 2015 asti. Lisäksi myös Invest International voi itse myöntää hankkeita varten lainaa.

Ruotsi

Ruotsilla ei tällä hetkellä ole Suomen PIF-yhteistyömuodon tapaista yhteistyömuotoa, mutta Ruotsi rahoittaa myös kehitys yhteistyöhankkeita ehdollisella vientiluotolla, joka on sidottua apua. Vientiluoton takuun järjestelyssä on mukana kolme valtiollista toimijaa: Exportkreditnämnden, Svensk Exportkredit ja Swedfund. Varsinaisen luoton myöntää kaupallinen pankki. Nykyinen järjestelmä on kuitenkin koettu ongelmalliseksi, sillä se rajoittaa maita, joissa toteutettavia hankkeita Ruotsi voi rahoittaa. Lisäksi kaupallisten pankkien kiinnostus hankkeita kohtaan on vähentynyt.

Ruotsi kuitenkin selvittää parhaillaan PIF-yhteistyömuotoa vastaavan sekaluottoyhteistyömuodon perustamista osittain ruotsalaisen yritys sektorin toiveesta. Suomen Finnfundia vastaavan valtio-omisteen Swedfund-kehitysrahoitusyhtiön on tarkoitus tehdä yhteistyömuotoa koskevat päätökset. Swedfund rahoittaa tällä hetkellä yksityisen sektorin hankkeita, joten uusi yhteistyömuoto toisi Swedfundille myös julkisen sektorin hankkeita. Ruotsi selvittää yhteistyömuotoon liittyvää oikeusperustaa, mutta Ruotsissa kehitysrahoitusta koskevaa päätöksentekoa ei pääsääntöisesti pidetä viranomaistoimintana (*myndighetsövning*), joten uusi yhteistyömuoto pyrittäisiin ottamaan käyttöön suoraan valtion talousarviota koskevan sääntelyn avulla antamatta uutta lain tasoista sääntelyä.

Tanska

[Täydennetään myöhemmin.]

6. Lausuntopalaute

[Täydennetään myöhemmin. Kuulemistilaisuudessa 8.5.2024 palautetta saatiin [...]. Kuulemistilaisuuden jälkeen oli mahdollista jättää kirjallisia kommentteja 15.5.2024 asti. Näissä kommentteissa korostettiin [...] Hallituksen esityksen lausuntokierroksella xx.xx.-xx.xx.2024 lausunnoissa korostettiin [...]

7. Säännöskohtaiset perustelut

[Täydennetään myöhemmin.]

[*Kuulemistilaisuutta varten 8.5. tämän HE-luonnoksen loppuun on otettu alustava ehdotus uusista pykälistä, samoin kuin nykyinen laki.*]

8. Lakia alemman asteinen sääntely

Valtioneuvoston asetus kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista 1253/2000, joka on annettu nykyisen korkotukiluottolain 12 §:n nojalla tulisi kumota lakimuutosten voimaantultua. Lahjaosuuden ja korkotuen määräytymisestä, menettelystä sekä yleisistä tuettuja investointiluottoja koskevista ehdoista voitaisiin antaa uusi valtioneuvoston asetus tulevassa laissa säädettyjen asetuksenantovaltuuksien nojalla.

[Täydennetään: Asetus on tämän hallituksen esityksen liitteenä I.]

9. Voimaantulo

[Täydennetään myöhemmin.]

10. Toimeenpano ja seuranta

[Täydennetään myöhemmin.]

11. Suhde muihin esityksiin

11.1. Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Korkotukiluottolain muutosehdotukset ovat osa ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston lainsäädäntöhanketta (VN 5320/2023-UM-1), jonka tehtävänä on ollut arvioida ja valmistella kehitysyhteistyön yksityisen sektorin yhteistyömuotoja sekä kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia koskevien säädösten mahdollisia muutostarpeita sekä selvittämään mahdollisia muita kehitysyhteistyön lainsäädännön muutostarpeita. Teollisen yhteistyön rahasto Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (291/1979) kumoamisen ja uuden Finnfund-lain säätämisen myötä Finnfundille ehdotetaan siirrettävän tiettyjä tuettuihin investointiluottoihin liittyviä julkisia hallintotehtäviä, joita ulkoministeriö on tähän mennessä hoitanut. Näitä on selostettu tarkemmin Finnfundia koskevassa arviomuistiossa ja hallituksen esityksessä (Hankeikkuna UM001:00/2024).

Esitys on myös riippuvainen Finnvera Oyj:tä koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksista.

11.2. Suhde talousarvioesitykseen

[Täydennetään myöhemmin.]

12. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Suomen perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Yksilöllä tarkoitetaan myös yksityisoikeudellista yhteisöä, kuten yritystä. Korkotukiluottolaissa säädetään yksityisoikeudellisten yhteisöjen välillisestä oikeudesta PIF-korkotukiluottohankkeisiin. Varsinaisesti oikeus kohdistuu suoraan kohdevaltioon eli kehittyvään maaan, jonka hyväksi ulkoministeriö hyväksyy korkotukiluoton ja myöntää siten oikeuden korkotukeen sekä lahjaosuuteen ja mahdolliseen muuhun tukeen. Vaikka oikeus on yksityisoikeudellisen yhteisön kannalta välillinen, on oikeuden kohdentuminen rajattu lainsäädännöllä riittävän

suomalaisosuuden sisältäviin yhteisöihin. Tämä ”suomalaisuusosuuden” vaatiminen eli tuen sitominen suomalaisyrityksiin on mahdollistettu OECD:n vientiluottojärjestelyssä, joka on otettu myös EU-asetuksen N:o 1233/2011 liitteeksi. Ulkoministeriö kuitenkin katsoo, että lailla tulisi riittävällä tavalla säätää korkotuen, lahjaosuuden ja muun tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, mikä samalla tarkoittaisi suomalaisten yritysten välillistä oikeutta tukeen.

Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (ks. myös esim. PeVL 51/2014 vp, s. 2/II). Perustuslakivaliokunta on korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 9/2019 vp, PeVL 6/2019 vp ja PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Kansallisesta liikkumavarasta on tehty selkoa edellä alajaksossa 2.2.

OECD:n vientiluottojärjestelyn, joka on otettu osaksi EU:n lainsäädäntöä EU-asetuksella (EU) N:o 1233/2011, ei voida katsoa rajoittavan perus- ja ihmisoikeuksia. Myöskään kansallisen liikkumavaran osalta ei nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä esitetä perus- ja ihmisoikeuksia rajoittavia säädöksiä. PIF-yhteistyömuotoon tehtävät muutokset voivat kuitenkin edistää perustuslain 18 §:n toteutumista edistämällä elinkeinovapautta parantamalla yritysten toimintamahdollisuuksia kehittyvissä maissa. Esitys ei sisällä perustuslain kannalta ongelmallisia ehdotuksia. Lakiehdotukset voidaan siten käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Luonnos (uusi laki)

Laki

[kehittyviin maihin myönnettävistä tuetuista investointiluotoista]

[kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista annetun lain muuttamisesta]

1 §

Tässä laissa säädetään kehitysyhteistyömäärärahoista maksettavasta ulkoministeriön tuesta kehittyvien maiden ottamille tuetuille investointiluotoille, joilla rahoitetaan kehittyvien maiden kestävästä kehityksestä edistäviä, merkittävää suomalaisosuutta sisältäviä hankkeita.

Tällä lailla täsmennetään ja täydennetään tiettyjen suuntaviivojen soveltamisesta julkisesti tuettuihin vientiluottoihin ja neuvoston päätösten 2001/76/EY ja 2001/77/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1233/2011.

[*Finnfund Oy:n tehtävistä liittyen tuettuihin investointiluottoihin säädetään Finnfund-laissa (nro/vuosi).*]

Finnvera Oyj:n myöntämästä vientitakuusta säädetään valtion vientitakuista annetussa laissa (422/2001).

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan

- a) *luotonmyöntäjällä*
  1. luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitetun suomalaisen tai Euroopan talousalueella toimiluvan saanutta luottoriskiltään hyväksyttyä luottolaitosta;
  2. muuta luottoriskiltään näihin rinnastettavaa ulkomaista luottolaitosta;
  3. suomalaista valtion erityistehtäväyhtiötä;
  4. valtion virastoa tai laitosta;
  5. kansainvälistä kehitysrahoituslaitosta; tai
  6. muuta näihin rinnastuvaa yksityis- tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä.

Tässä laissa tarkoitetaan

- b) *suomalaisosuudella* valtion vientitakuista annetussa laissa (422/2001) määriteltävää suomalaisuusastetta
- c) *hanketoteuttajalla* investoinnin toimittajaa, joka on riittävän suomalaisosuuden sisältävä yritys tai useampi toimija yhdessä
- d) *vientiluottojärjestelyllä* Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevaa järjestelyä.
- e) *kohdemaalla* Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) vientiluottojärjestelyn mukaan Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön vuosittain määrittelemää vähiten kehittyntä maata, matalan tulotason maata tai alemman keskitulon maata, joka on hanketoteuttajan toteuttaman investoinnin kohteena.
- f) *tuetulla investointiluotolla* Suomen valtion tukemaa luottoa, jonka investoinnin kohdemaana ottaa luotonmyöntäjältä hanketoteuttajan hankkeen toteuttamiseksi, jolla rahoitetaan kohdemaiden taloudellista tai sosiaalista kehitystä edistäviä, merkittävää suomalaista osuutta sisältäviä hankkeita
- g) *investointiluottohankkeella* hanketoteuttajan hanketta, jonka toteuttamiseksi kohdemaana on ottanut tuetun investointiluoton ja joka edistää kansainvälisesti hyväksytyjen kehitysvaikutusten saavuttamista hankkeen kohdemaassa.
- h) *korkotuella* kehitysyhteistyömäärärahoista maksettavaa korkotukea kohdemaan ottamalle tässä laissa tarkoitetulle tuetulle investointiluotolle.

- i) *lahjaosuudella* kehitys yhteistyömäärärahoista maksettavaa tukea kohdemaan ottaman tuetun investointiluoton pääoman maksamiseksi kohdemaan hyväksi, jonka ansiosta kohdema voi ottaa investoinnin hankintahintaa pienemmän luoton.
- j) *muulla tuella* tuettuun investointiluottoon liittyvää muuta tukea
- k) *lahja-asteella* korkotuen, lahjaosuuden ja muun tuen yhteenlaskettuja kustannuksia Suomen valtiolle

3 §

Ulkoministeriö voi myöntää kehitys yhteistyömäärärahoista korkotukea, lahjaosuutta ja muuta tukea kehittyvien maiden ottamille tuetuille investointiluotoille, joilla rahoitetaan kehittyvien maiden kestävästä kehitystä edistäviä, merkittävää suomalaista osuutta sisältäviä hankkeita. Korkotuki, lahjaosuus ja muu tuki investointiluotolle myönnetään siten, että vientiluottojärjestelyn edellyttämä lahja-aste kulloinkin täyttyy. Lahja-asteen toteutumiseksi käytettävät määrärahat ja sitoumusvaltuudet päätetään vuosittain valtion talousarvion yhteydessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korkotuen ja lahjaosuuden suuruuden määräytymisestä siten, että vientiluottojärjestelyssä kulloinkin voimassaolevat julkisesti tuetulle vientiluotolle asetetut edellytykset täyttyvät.

4 §

Investointiluottohankeeseen toteuttamiseksi otetun luoton hyväksyy tuetuksi investointiluotoksi ulkoministeriö.

Luoton hyväksyminen tuetuksi investointiluotoksi edellyttää vientitakuun saamista Finnvera Oyj:ltä. Finnvera Oyj:n tulee ilmoittaa vientitakuun tyypistä ulkoministeriölle ennen tuetun investointiluoton hyväksymistä.

5 §

Luotonmyöntäjä rahoittaa tuetun investointiluoton ja tekee luottosopimuksen kohdemaan [viranomaisen/luotonottajan] kanssa.

6 §

Valtiokonttori maksaa korkotuen kohdemaan investointiluotoille. Valtiokonttori maksaa korkotuen luoton myöntäneelle luotonmyöntäjälle sinä päivänä, jona korko on luotonmyöntäjän ja kohdemaan välisen luottosopimuksen ehtojen mukaan maksettava. Valtiokonttori valvoo maksumansa koron määrää.

Ulkomaan rahan määräisen luoton osalta korkotuki maksetaan kaksi Suomen pankkipäivää ennen luoton koron erääntymispäivää voimassa olleen Euroopan keskuspankin asianomaisen valuutan keskkurssin mukaan.

Ulkoministeriö voi maksaa tuetun investointiluoton lahjaosuuden ja muun tuen kohdemaan hyväksi. Ulkoministeriö maksaa lahjaosuuden ja muun tuen luotonmyöntäjälle kohdemaan eduksi. Ulkoministeriö valvoo maksamansa lahjaosuuden ja muun tuen määrää.

7 §

Ulkoministeriö valvoo tuettujen investointiluottojen yleisten ehtojen noudattamista ottaen huomioon Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä hyväksytyt julkista kehitysapua ja julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevat periaatteet

Ulkoministeriö valvoo, että tuettu investointiluotto käytetään luoton hyväksymisestä tuetuksi investointiluotoksi annetussa päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuettujen investointiluottojen yleisistä ehdoista.

8 §

Luotonmyöntäjä valvoo luottosopimuksessa luotonottajalle asetettujen velvoitteiden toteutumisesta.

Luotonmyöntäjän tulee sisällyttää luottosopimukseen ehto, jonka mukaan luotonmyöntäjä on oikeutettu irtisanomaan tuetun investointiluoton, jos luotonottaja ei täytä sille luottosopimuksessa asetettuja velvoitteita.

9 §

Luotonmyöntäjän on luottosopimuksessa veloitettava luotonottaja antamaan luotonmyöntäjälle kaikki valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Luotonmyöntäjä on velvollinen antamaan ulkoministeriölle salassapitosäännösten estämättä ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä pyydettyjä tietoja, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, että tuettu investointiluotto on käytetty hyväksytyyn tarkoitukseen ja että sovitut ehtoja on muutoin noudatettu.

Ulkoministeriön ja erityislailla ulkoministeriön puolesta tuettuihin investointiluottoihin liittyviä julkisia hallintotehtäviä hoitavalla on oikeus luovuttaa tietoja salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Finnvera Oyj:lle ja Valtiokonttorille niiden suorittamia tuettuja investointiluottoja koskevien tehtävien hoitamista varten.

Ulkoministeriöllä ja erityislailla ulkoministeriön puolesta tuettuihin investointiluottoihin liittyviä julkisia hallintotehtäviä hoitavalla on oikeus saada tietoja salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Finnvera Oyj:ltä ja Valtiokonttorilta korkotukiluottoja koskevien tehtävien hoitamista varten.

10 §

Ulkoministeriö voi kumota tai muuttaa [4] §:ssä tarkoitetun, investointiluoton hyväksymistä koskevan päätöksen, jos luottoa ei käytetä päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen tai jos tuettua investointiluottoa koskevissa olosuhteissa tapahtuu muita merkittäviä muutoksia.

xx §

[Voimaantulo ja vanhan lain kumoaminen. Nykyisen asetuksen kumoaminen samalla.]

Päiväys

Allekirjoittaja

(Nykyinen laki) **Laki kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista (1114/2000)**

1 §

Kehitysyhteistyömäärärahoista voidaan, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään, maksaa korkotukea luotoille, joilla rahoitetaan kehitysmaiden taloudellista tai sosiaalista kehitystä edistäviä, merkittävää suomalaista osuutta sisältäviä hankkeita. Luottoihin voi liittyä myös muunlaista valtion antamaa tukea. Näitä luottoja kutsutaan jäljempänä korkotukiluotoiksi.

2 §

Tässä laissa luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitostoinnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettua suomalaista tai Euroopan talousalueella toimiluvan saanutta luottoriskiltään hyväksyttyä luottolaitosta tai muuta luottoriskiltään näihin rinnastettavaa ulkomaista luottolaitosta.

3 §

Korkotukiluottoja voidaan myöntää Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, jäljempänä OECD, vuosittain sekarahoituskelpoisiksi määrittelemiін maihin, jotka ovat luotto- ja vientitakuukelpoisia.

4 §

Korkotukeen käytettävät määrärahat ja sitoumusvaltuudet päätetään vuosittain valtion talousarvion yhteydessä.

5 §

Korkotukiluottojen yleisten ehtojen noudattamista valvoo ulkoasiainministeriö ottaen huomioon OECD:ssä hyväksytyt julkista kehitysapua ja julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevat periaatteet.

6 §

Luoton hyväksyy korkotukiluotoksi ulkoasiainministeriö.

Luoton hyväksyminen korkotukiluotoksi edellyttää vientitakuun saamista Finnvera Oyj:ltä.

7 §

Luottolaitos rahoittaa korkotukiluoton ja tekee luottosopimuksen luoton saajan kanssa.

8 §

Ulkoasiainministeriö päättää maksettavan korkotuen määrästä, joka on markkinakorkoreferenssin mukaisten korkokustannusten ja korkotukiluoton vuotuisen koron erotus lisättynä hallinnointipalkkiolla.

9 §

Valtiokonttori maksaa korkotuen luoton myöntäneelle luottolaitokselle sinä päivänä, jona korko on luottosopimuksen ehtojen mukaan maksettava.

Ulkomaan rahan määräisen luoton osalta korkotuki maksetaan kaksi Suomen pankkipäivää ennen luoton koron erääntymispäivää voimassa olleen Euroopan keskuspankin asianomaisen valuutan keskipurssin mukaan.

10 §

Ulkoasiainministeriön on valvottava, että korkotukiluotto käytetään luoton hyväksymisestä korkotukiluotoksi annetussa päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen.

Luottolaitoksen tulee sisällyttää korkotukiluottoa koskevaan sopimukseen ehto, jonka mukaan luottolaitos on oikeutettu irtisanomaan korkotukiluoton, jos luoton saaja ei täytä sille luottosopimuksessa asetettuja velvoitteita. Luottolaitoksen on luottosopimuksessa velvoitettava luotonsaaja antamaan luottolaitokselle kaikki valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Luottolaitos on velvollinen antamaan ulkoasiainministeriölle pyydettyä tietoa, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, että korkotukiluotto on käytetty hyväksytyyn tarkoitukseen ja että sovittuja ehtoja on muutoin noudatettu.

11 §

Ulkoasiainministeriö voi kumota tai muuttaa 6 §:ssä tarkoitetun, korkotukiluoton hyväksymistä koskevan päätöksen, jos luottoa ei käytetä päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen tai jos korkotukiluottoa koskevissa olosuhteissa tapahtuu muita merkittäviä muutoksia.

12 §

Tarkemmat säännökset korkotukiluottojen hallinnoimisesta, hakumenettelystä ja irtisanomisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Tällä lailla kumotaan kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta 31 päivänä joulukuuta 1986 annettu laki (1058/1986) ja sen nojalla annetut säädökset.